

PUSTKOVECKÝ BLUDNÝ BALVAN

The erratic boulder from the Pustkovec locality

Jarmila Vašíčková¹, Tomáš Rozehnal²

¹Gen. Sochora 1267, 708 00 Ostrava-Poruba

²Katedra fyzické geografie a geoekologie PřF OU v Ostravě; e-mail: Tomas.Rozehnal@osu.cz

(15-43 Ostrava)

Key words: Ostrava-Pustkovec, sedimentary rock, erratic boulder

Abstract

Sedimentary erratic boulder of the Pleistocene continental glaciation in the Ostrava-Pustkovec locality is described. It was identified as the biggest erratic sedimentary boulder in CR, with specific morphological forms.

Lokalizace

Pustkovecký bludný balvan se nachází v obci Pustkovec, na SZ okraji ostravské aglomerace. Tč. je uložen v atriu na SZ okraji místního parčíku zvaného Pustkovecké údolí (obr. 1). Sem byl položen v r. 2002 (po několikerém stěhování) v rámci oslav 625 let založení obce Pustkovec (Otisk 1997, 2002, Rohel 1977). Původním nalezištěm balvanu bylo údolí potoka Šibraněk (pravobřežní přítok Plesenského potoka). Balvan je položen na plocho, takže vyniká jeho nejzajímavější a nerovnostmi výrazně modelovaný povrch.

Makroskopický popis

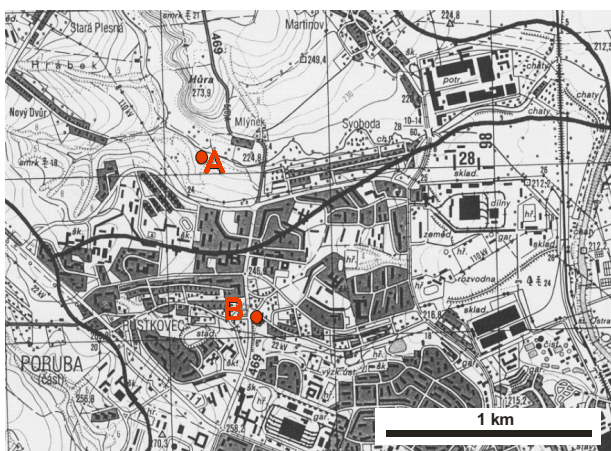
Bludný balvan má tvar spíše plochého kvádru o rozměrech 260x240x70 cm (obr. 2). Vykazuje zbarvení do světle hněda až béžova s odstíny hnědé barvy dle stupně zvětrání horniny. Jeho tvar je patrně omezen nerovnými puklinami v původním horninovém masivu, odkud byl ledovcem oddělen a transportován. Povrch jeho omezujících ploch (především však jeho horní velké plochy) je nerovný, s četnými vhloubeninami, miskami, prohlubněmi

(u nichž také převládá hloubkový rozměr, který činí až 17 cm), průměru v centimetrech až decimetrech, a tunýlky. Průměr tunýlků je 3–4 cm a délka 7–11 cm, jeví nevýraznou diagonální orientaci. Povrch balvanu byl navíc modelován eolickou činností (Gába 2003), činností vody a ledu. Vhloubeniny mohou být pozůstatky dutin po kořenech rostlin. Jedna kratší boční plocha je téměř bez nerovností. Nerovnosti jsou na balvanu nerovnoměrně rozmístěné, převládají v dolní pravé čtvrtině, v celkovém počtu asi 80 nerovností.

Makroskopicky lze horninu popsat jako střednozrnný až hrubozrnný křemenný pískovec, velmi kompaktního povrchu, bez náznaku hlubšího zvětrávání horniny. Na povrchu není patrná změna zrnitostní frakce ani případné náznaky zvrstvení. Hornina je světle béžová, odstín zbarvení je závislý na stupni zvětrání, které je omezeno převážně na povrchovou zónu.

Mikroskopický popis

Mikroskopický popis horniny provedla na výbrusu Doc. RNDr. M. Kudělásková z VŠB-TU Ostrava. Zpracovala úlomek horniny, který se podařilo oddělit z celkem tvrdého a kompaktního bludného balvanu. Horninu klasifikuje jako křemenný pískovec s železitokřemitou základní hmotou.

Obr. 1 – Lokalizace: A) místo nálezů, B) místo uložení bludného balvanu.

Fig. 1 – Localization of the place of discovery an erratic boulder (A) and the place of present position (B).

Obr. 2 – Bludný balvan.

Fig. 2 – The erratic boulder.

Stratigrafické zařazení horniny

Ve smyslu lit. (Gába 2004) lze horninu bludného balvanu řadit k hnědouhelnému kvarcitu miocenního stáří, transportovanou k nám pravděpodobně z polského území. Jedná se o tzv. blízký souvek. Jeho transport proběhl v době sálského glaciálu (Macoun et al. 1965).

Závěr

Již z příspěvku (Vašíčková – Rozehnal 2001) je zřejmé, že se jedná o dosud největší bludný balvan sedimentární horniny v ČR. Velmi cenný je návrh RNDr. Z. Gáby na jeho ochranu z r.2003, který je patrně v projednávání. Tento významný přírodní útvar si opravdu zasluhuje naši péči a pozornost, kterou mu věnuje také Obecní úřad v Pustkovci.

Publikováno v rámci Výzkumného záměru OU 173100002.

Literatura:

- Gába, Z. (2003): Návrh na ochranu bludného balvanu v Pustkovci, MS KÚMSK.
 Gába, Z. (2004): Die grössten sedimentaren Findlinge Tschechiens, Geschibenkunde aktuell 20 (1), 9–12, 2 Abb., Hamburg/Greifswald Februar.
 Kudělásková, M. (2000): Vyhodnocení mikroskopického výbrusu vzorku horniny bludného balvanu v Pustkovci, MS VŠB-TU Ostrava.
 Macoun J. et al. (1965): Kvartér Ostravska a Moravské brány, Academia.
 Otisk, J. (1997): Kouzelný svědek doby ledové-bludný balvan. Pustkovecký zpravodaj č. 3.
 Otisk, J. (2002): Kamenný strážce Pustkoveckého údolí, Pustkovecký zpravodaj č. 3.
 Rohel, J. (1977): Pustkovec ve vzpomínkách rodáků. Osvětová beseda Pustkovec.
 Vašíčková, J.– Rozehnal, T. (2001): Unikátní bludný balvan. – Turistika a hory, 1–2.